

SLOVENSKA BESEDA

Uredništvo: Dalmatinova 8 - Uprava;
Selenburgova 7/II - Naročnina: Letno
40 Din, polletno 20 Din, četletno
10 Din - Čekovni račun št. 17,152
Izhaja vsak petek.

ŠTEVILKA 23

V LJUBLJANI, 2. JULIJA 1937

Posamezna številka 1 DIN

Dr. Dinko Puc:

Teror

Ker smo dosledno na stališču demokracije, najodločnejše odklanjamo vsako obliko samodržstva in nasilja

Ko slišimo o strašnih dogodkih v Rusiji, se ljudje presenečeni sprašujejo, kako je mogoče, da postanejo možje, ki so bili ponos in nada naroda, čez noč zločinci, veleizdajniki, defraudanti, za katere je samo ena kazen — smrt. Če je bil razumljiv teror takrat, ko se je ob zrušenju starega družabnega reda delavski proletarijat polastil vlade, se zdi pokolj tolikih odličnih mož nerazumljiv v času, ko je sedanja vlada vsaj navidezno zasigurana.

Pa vendar ti pojavi niso nič drugega, kakor logična posledica političnega razvoja. V Rusiji vlada neomejeno samodržstvo, edino volja Stalina je odločilna. Vsa zgodovina pa nas uči, da tam, kjer se združi vsa moč v roki enega samega človeka, se temu v najkrajšem času zamagli pogled. Obda ga venec prijateljev, ki skušajo zveze izkoristiti v svoje namene. Izven tega kroga nima nihče dostopa do njega. Poročila, informacije, vesti, — vse je prikrojeno tako, da ugaja diktatorju in da krije njegovo okolico. Le težko se izve resnico. Vsa okolica mu laska, povzdiguje v nebesa, kar vse vpliva na diktatorjev značaj. «Prijatelji» začno izpodjedati drug drugega. Denunciacije se množijo in v krogu, ki je bil v začetku solidaren, se rodi nezaupanje. Diktator se zdaj sam obda z ovaduh in špijoni. Nekega dne se odkrije neka namišljena ali resnična zarota. Sedaj se začne besno preganjanje vseh osumljenih. Da bi se kak osumljenec rešil in znova prikupil gospodarju, ovaža sam. Posledica je, da ne zaupa nihče nikomur več. Diktator nima nobenega prijatelja več, a med družbo ne zaupa nihče več nikomur. Mož se boji svoje žene, brat ne veruje več bratu. Vsak se boji svoje lastne sence, vse trepeče v strahu in grozi, ker vsak dan prihajajo nove ovadbe, vsako noč poseže krvnikova roka po novih žrtvah.

V takem stadiju diktature nivo nobene pravice, nobenih objektivnih sodnikov. Noben zakon ne velja več, samo teror je tu in smrt ga spremlja.

Tako je bilo v vseh časih in v vseh državah. Povsod tam, kjer se oblasti polasti en človek, ena sama skupina, en sam sloj. Od starogrških trinogov do srednjeveške inkvizicije. Od Dantona, Robespierrea do Stalina se vedno ponavlja zgodovina, čeprav ti in tam v malo drugačnih oblikah. Tudi Hitlerjev režim je pred par leti pokazal, da je že v istem položaju, ko je dal brez usmiljenja in sodbe uničiti celo vrsto svojih najljubših sodelavcev, ko je nastal sum, da niso več brezpogojno zvesti.

Teror pa rodi odpor in revolucijo. V vsakem slučaju je uspeh nasproten, kot je bil zamišljen. Zato moramo načeloma biti proti vsaki obliki samodržstva ter stati dosledno na stališču demokracije. Dobro vemo, da tudi v demokratično vladanih državah ni vse dobro in da rodi tudi demokracija mnogo slabega. Toda če primerjamo eno z drugim, moramo priznati, da ima demokracija le precej več za sebe. Kdor noče terorja, ta bo za demokracijo!

Dr. M. Korun:

Pogled v zgodovino

Kaj govore stvarna dejstva o borbi za narodno osvobojenje

IV.

20.) Dne 16. in 17. avgusta 1918 se je ustanovil slovenski narodni svet. V objavi o ustanovitvi je rečeno: «Samoodločba narodov nam bo državne pravice zopet vrnila ter združila troimeni narod Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojno veliko državo Jugoslavijo». Narodni svet bo pripravil na oni zgodovinski trenutek, ko prevzame skupno s Hrvati in Srbi vse pravice in dolžnosti državne samostojnosti.

21.) Dne 24. septembra 1918, — ko je monarhija ponudila zavezanikom mirovna pogajanja —, so izdali slovenski narodni svet (dr. Korošec), narodna organizacija v Dalmaciji, Starčevićeva stranka prava, hrvaška ljudska kmetijska stranka (Radić), srbska narodna radikalna stranka in soc. dem. stranka Hrvaške in Slavonije in še neke druge skupine v Zagrebu izjavo, v kateri pravijo, da je «dejstvo, da je narod Slovencev, Hrvatov in Srbov etnično (po pokolenju) enoten narod»; na podlagi samoodločbe zahtevajo «tudi za narod Slovencev, Hrvatov in Srbov» pravico samoodločbe in

sodelovanja na mirovni konferenci.

22.) Tudi socijalni demokrati, ki so že leta 1908. na tivolski konferenci v Ljubljani zahtevali zedinjenje vseh Jugoslovancev, so na svoji konferenci v Zagrebu dne 6. oktobra 1918 ob sodelovanju Hrvatov in Slovencev izjavili, da zahtevajo «zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovencev v samostojno demokratično jugoslovansko državo».

23.) Dne 6. oktobra 1918 se je ustanovilo v Zagrebu «narodno veče» Slovencev, Hrvatov in Srbov. Sodelovali so med drugimi: dotakratna hrvaška vladajoča stranka: hrvaško-srbska koalicija, Starčevićeva stranka prava, Radićeva stranka, Srbska narodna radikalna stranka, hrvaški in slovenski socijalisti, SLS in jugoslovanska demokratska stranka (bivša narodno-napredna stranka). Program tega narodnega zastopstva je bil: «zedinjenje vseh Slovencev, Hrvatov in Srbov v narodno, svobodno in nezavisno državo Slovencev, Hrvatov in Srbov, urejeno na demokratičnih načelih».

24.) Pašić je dal 17. oktobra 1918 v angleški časopis «Morning Post» interview, v katerem pravi, da se je pokazalo pri posvetovanjih za Krfsko deklaracijo, da se da «ustanovitev ene edine države — kraljevine —, ki bi obsegala ves naš troimeni narod (Srbov, Hrvatov in Slovencev) izvesti in da se želi. Srbi, Hrvati in Slovenci zahtevajo torej, da se jim dovoli pravica narodne samoodločbe». «Misel o federativni državi Srbov, Hrvatov in Slovencev je bila ravno tako v toku krfskih posvetovanj zavržena», ker ni mogoče rešiti vprašanja, «kako naj se določijo meje med temi deli enega in istega naroda... Toda razen tehničnih težav, da se določijo meje med Srbi in Hrvati na eni in Hrvati in Slovenci na drugi strani, obstoje še tudi drugi politični oziri, da se zavrne misel o federativnem sistemu in da se sprejme ideja o eni enotni kraljevini Srbov, Hrvatov

in Slovencev, ki bi — v smislu Krfske deklaracije — počivala na široki bazi lokalne avtonomije...» «Mi (Srbi) nočemo niti tega, da bi na katerikoli način omejili pravico samoodločbe Hrvatov in Slovencev ali pa da bi ostali do kraja pri Krfski deklaraciji, če bi to nasprotovalo njihovi želji. Izjava jugoslovanskega parlamentarnega kluba (majniška deklaracija iz leta 1917.) je priča, da smo vsi soglasni v svojih željah in težnjah v pogledu naše narodne bodočnosti...»

25.) Zagrebški jugoslovanski narodni svet je 19. oktobra 1918 izdal deklaracijo, da zahteva zedinjenje vsega našega naroda Slovencev, Hrvatov in Srbov na vsem njegovem etnografskem področju, brez ozira na kakršnekoli pokrajinske ali državne meje, v katerih danes žive, «v eno enotno, popolnoma suvereno državo na načelih politične in ekonomske demokracije».

Resna beseda navzgor!

Kako naj se rešijo pereča vprašanja naših železnic in železničarjev?

V Sloveniji se mnogo premalo razpravlja in govori o prometnih problemih, v čemer tiči tudi glavni vzrok zelo slabega stanja naših železnic in železničarjev. V tem pogledu je v drugih pokrajinah Jugoslavije mnogo boljše; širša javnost in pristojni činitelji v teh pokrajinah polagajo neprimerno več pozornosti na železniške probleme, zato pa doživljajo tudi mnogo večje relativne in absolutne uspehe pri napredku in razvoju železniškega gospodarstva.

V želji, da bi se položaj železnic in železničarjev v Sloveniji primerno popravil, je izdelalo Udruženje jugoslov. narodnih železničarjev in brodarjev po svojem ljubljanskem oblastnem odboru poseben referat in ga razposlalo vsem najvažnejšim činiteljem v naši ožji domovini z namenom, da bi jih tako živo zainteresiralo za glavna prometno - gospodarska vprašanja v Sloveniji in v državi vobče. Vsebinski referat tega globoko v naše narodno-gospodarske razmere in je zaradi tega važna za vsakogar, ki se zanima za pravilno gospodarjenje z razpoložljivimi sredstvi. Iz tega referata posnemamo naslednje glavne misli, ugotovitve in predloge:

Z vozarinskimi taksami in vsemi drugimi rednimi dohodki znaša čisti dobiček jugoslovanskih državnih železnic okroglo 440 milijonov dinarjev na leto. Iz tega čistega dobička se krijejo izdatki za vrhovno upravo vseh prometnih ustanov (ministrstvo), za primanjkljaj uprave in direkcije pomorskega in rečnega prometa ter za gradnjo novih prog v skupnem znesku okroglo 238 milijonov dinarjev. Če odštejemo to vsoto od izkazanega gornjega čistega dobička železnic, vidimo, da prispeva samo prometno ministrstvo v osrednjo državno blagajno za obče potrebe naroda in države ogromno vsoto 202.000.000 din. Kolikor bi bilo to dejstvo z ene strani treba pozdraviti, tako je na drugi strani res, da dosegajo naše železnice ta finančni uspeh na lastno škodo, ker ne morejo po potrebi obnavljati svojih lastnih objektov in prog ter neprimerno obremenjujejo svoje skromno nagraje-

no in izčrpano osebje, ki propada v materialnem in moralnem oziru.

Pripomniti je še treba, da so mnoge železniške proge v pasivnih krajih neaktivne in da znaša tozadnja obremenitev aktivnih prog do 100.000.000 din na leto. Te nadobremenitve čutijo najbolj železniške direkcije v Subotici, Zagrebu in Ljubljani.

Posledice tega stanja so: 1. Maloštevilnost prometnega osebja na aktivnih progah, kjer so uslužbenci prezaaposleni čez normalni 8 urni delavnik nad normalnih 2240 delovnih ur na leto (mnogi celo po 3000, 4000 in tudi do 5000 ur v letu), pri čemer se tudi zakonoma določeni letni dopusti delno ali sploh ne izkoriščajo. Pri 30 letnem službovanju znaša delovni čas železniškega uslužbenca 100—150 tisoč delovnih ur, pri ostalih državnih in samoupravnih uslužbenih pa pri 35 letnem službovanju le 60 do 70 tisoč ur. Železničar je torej za manjšo nagrado dvakrat močnejše izkoriščen od ostalih. — 2. Razmeroma zelo nizke odškodnine za naporno delo in produktivne delovne enice. Že za normalno zaposlitev so dohodki železničarjev mnogo prenizki, kaj šele za tako in še tako odgovorno preobremenitev. Danes je večina uslužbencev živčno izčrpana, neizhranjena in ne more nikakor zadoščati svojim dolžnostim družinskih glavarjev. 3. Slabo vzdrževanje obstoječih prog, objektov in voznega parka, s čimer je v tesni zvezi nezaposlenost železniškega delavstva. Posledice slabega vzdrževanja so znižane vozne brzine, propadanje objektov, voznega in lokomotivskega parka, kar povzroča obenem občutno materialno škodo in trpi zaradi tega tudi ugled železnice ter odpornost njenega ustroja.

Najbolj izkoriščani in zapostavljeni so po vseh ugotovitvah železničarji v ljubljanski direkciji. Potrebno je, da se vse datjave za potrebe države in njenih ustanov porazdelijo sorazmerno in pravično na vse državljane; kolikor pa niso potrebne in plodonosne, naj se kratkoma odpravijo.

V odpravo teh nedostatkov naj se pri pomorski in rečni plovbi uvedejo take takse, da se bodo te prometne panoge vzdrževale same.

POLITIČNI
TEDEN

Notranjepolitično življenje je prineslo v zadnjih dneh nenadno poživljenje stikov med zagrebško in beograjsko opozicijo. Povod za to je dal kongres Demokratske stranke, ki se je vršil 13. junija v Beogradu, na katerem se je Demokratska stranka izjavila načelno za federativno ureditev države. Vprašanje je, če so demokrati to naredili iz notranjega prepričanja, da bi federativna ureditev države olajšala težave, s katerimi se danes jugoslovanski narod bori, ali so to naredili le zaradi tega, da bi olajšali predpogoje za sporazum s Hrvati. Znano je namreč, da Hrvati trdovratno in nekompromisno zahtevajo zvezno ureditev države, in samo v tem sistemu vidijo svojo enakopravnost v državi. Po njihovem mnenju, oziroma vsaj po mnenju bivše Hrvatske seljačke stranke, ki danes nad vsak dvom predstavlja veliko večino Hrvatov, je enakopravnost v kaki drugi državni obliki, zlasti pa v unitaristični nemogoča.

Za Demokratsko stranko, ki je očividno sprejela to naziranje Hrvatov, je sedaj beseda na Zemljoradniški stranki, ki je napovedala za sredo julija tudi svoj kongres, očividno pa smatra za potrebno, da pred tem kongresom točno razčisti svoje odnose do zagrebškega dela opozicije. V to svrha sta se vršila dva skrivnostna poseta zemljoradniškega prvaka g. dr. Gavrilovića v Zagrebu, kjer se je sestal s podpredsednikom SD-koalicije g. inž. Košutićem, Vildrem, v Kupincu je pa obiskal predsednika SDK g. dr. Mačka. Raznesli so se že glasovi, da se je na teh sestankih ustvarjala neka nova vladna koalicija, kar so pa v vodstvu Zemljoradniške stranke takoj zavrgli kot tendenciozno vesti, povedali so pa, da je svrha teh obiskov v Zagrebu bila ta, da Zemljoradniška stranka odslej ne naredi «ničesar brez Zagreba». Dasiravno javnost ni mogla o teh razgovorih ničesar avtentičnega zvedeti, se naglaša v političnih krogih kot gotovo, da se je na teh sestankih dosegla popolna soglasnost med vodstvom Zemljoradniške stranke in med vodstvom zagrebške opozicije, in sicer ne le glede na stališče do današnjih perečih političnih problemov, marveč tudi o tem, kako je treba te probleme konkretno rešiti. To se pravi, da je srbska Zemljoradniška stranka šla v svojih koncesijah do zahtev Hrvatov še mnogo dalje, kakor so pa šli demokrati, ki so v svoji resoluciji pristali le na «zvezno ureditev države», pod čimer se da končno razumeti marksizaj. V glavnem sta se pa s tem dve veliki srbski stranki močno približali hrvaškemu stališču, tako da med temi skupinami danes sporazum ne bi bil več težak. Izven tega okvira ostaja danes od združene opozicije samo še bivša Radikalna stranka, za katero je prineslo v teh dneh glasilo dr. Mačkovega pokreta «Hrvatski dnevnik» poziv, naj se izjavi o tem osnovnem vprašanju v naši državi in se sklicuje pri tem na neke nedanje izjave radikalnih prvakov, iz katerih hoče že naprej deducirati, da se je Radikalna stranka tudi izjavila za federativno državno obliko. Vendar noče vodstvo Radikalne stranke o tem vprašanju dati nobene izjave.

Če to ni mogoče, naj njihov primanjkljaj krijejo subvencije, h katerim naj prispevajo vsi sloji naroda, predvsem pa kraji, ki leže ob plovnih rekah in ob morju ter uživajo od njih tudi že vse koristi.

Grade naj se le rentabilne proge in naj se investirani kapital odplačuje v daljših razdobjih (50 do 100 let); gradnje novih prog naj se financirajo tako, da železnice v rednem proračunu ne bodo preobremenjene.

Revidira naj se rentabilnost prometa na vseh progah. Število vlačkov na nerentabilnih in preslabo frekventiranih progah naj se primerno zniža. Na pasivnih progah naj se nočni promet ukine, dnevni pa reducira na event. tedenski. Iz ekonomičnih razlogov naj se izvede reorganizacija tovornega in brzotovornega prometa na mnogih glavnih progah, kar bi rodilo prihranek na izdatkih za osebje, pogonski material ter pri vzdrževanju voz, lokomotiv in prog samih.

Vozarinska taksa naj se zniža ali sploh odpravi v korist onih prog in železničarjev, ki so najbolj izkoriščani in preobremenjeni. Vse prometne ustanove, ki hočejo konkurirati železnici, naj se, kolikor so narodu in državi potrebne, vzdržujejo same.

Godec Tomaž, Bohinjska Bistrica:

Zborovanje Okrožnih obrtniških odborov

Naši obrtniki so svobodno izrekli svojo besedo

To zborovanje, ki se je vršilo 13. t. m. v Ljubljani, je vzbudilo mnogo zanimanja med obrtniki. Debata še ni zaključena.

Znano je, da so O. O. dosedaj obstajali po § 392 o. z.; niso bili pa izvoljeni od obrtniškega samega, tako da so imeli dosedanj člani teh odborov vezane roke. Očitno, ki so jih morali radi tega poslušati s strani obrtniškega, so bila čisto opravičena, zlasti očitke, da mora obrtnišvo vzdrževati ustanovo, čeprav si je ni samo ustvarilo. Ljubljanski O. O. bi stal obrtnišvo na leto Din 77.850—, če bi bila vsa združenja redno vplačevala svojo članarino. Ker pa zadruge članarine niso mogle plačevati v redu, je ob zaključku leta 1935. ostalo neporavnane članarine za O. O. Din 126.345—.

Vendar bi se obrtnišvo ne jezilo na te denarne žrtve, če bi bili uspehi te ustanove taki, da bi jih bili deležni podeželski obrtniki. Teh uspehov žalibog nismo videli.

Merodajni krogi so končno le uvideli potrebo, da obrtnišvo samo odloča o nadaljnjem življenju te ustanove, vsled česar so bili na občni zbor poklicani zadružni delegati iz vrst obrtniškega samega. Ko smo prišli pa delegati s podeželja, smo že videli od vsega začeta, da so se sestavljale od treh skupin kandidatne liste in sicer od onih treh skupin, ki so doslej cepile obrtnike po političnih vidikih.

Nastalo je tedaj resno vprašanje, katera skupina bo izvojevala večino in prevzela vodstvo O. O. Delegati, ki so prihajali, niso niti vedeli, za katero listo naj se odločijo in kje naj se pustijo kandidirati. In ali naj bi nastali novi nezdravi kompromisi? Ko je začela kritika računskega zaključka za leto 1936. in se je sklepalo o proračunu za leto 1937., je vsled tega počilo ter se je pokazalo pravo mišljenje ogromne večine obrtni-

Stalež osebja na aktivnih progah naj se poveča in s tem razbremenijo preobremenjene uslužbenke na 2240 čistih delovnih ur na leto. Vsem uslužbencem izvršne službe na progah, postajah, v kurilnicah in pri progovnih sekcijah naj se ponovno prizna 25 letno službovanje za pridobitev polne pokojnine. Službo izvršujočim železničarjem naj se povečajo nagrade, zlasti nočne doklade, doklade za službene obleke, premije za izvršena dela in za prihranek na materialu, funkcijske doklade za vodilne činitelje in pocenijo naj se naturalna stanovanja.

Vozni in lokomotivski park naj se izpopolniti in obnoviti po načelih moderne tehnike, kar bo ugodno vplivalo na ekonomičnost prometa. Proge, objekti in instalacije naj se stalno vzdržujejo in obnavljajo tako, da bo vse vedno na višku moderne tehnike; potreben material naj se nabavlja vedno pravočasno in v zadostni množini. Železniško delavstvo naj se razporedi in zaposli po sistemu 8 urnega delavnika; plača slehernega, tudi najmanj kvalificiranega ter najslabše plačanega delavca mora dosegati njegovemu, krajevnim razmeram primernemu in dostojnemu preživljanju.

štva. Izjavili smo, da nismo merodajni ne za odobritev računskega zaključka, ne za sprejem proračuna, temveč da je treba najprej ugotoviti, ali je obrtnišvo sploh še za obstoj O. O., ali za njihovo likvidacijo. Predsedujoči je moral prekiniti dnevni red in dati predlog na glasovanje. Za likvidacijo O. O. je glasovalo 120 delegatov, 15 glasov je bilo za nadaljni obstoj O. O., tri glasovnice pa so bile prazne.

Izid tega glasovanja je bil pozdravljen od delegatov z viharim ploskanjem.

Ta izid je pokazal, da obrtniki niso voljni opredeljevati se po političnih skupinah, temveč da hočejo kot delegati zastopati samo svoje stanovske zadruge, katerim tudi odgovarjajo. Imeli so v vidu samo stanovske potrebe in vedeli so tudi, da bo treba dolg poedinih zadrug na zastanku članarine O. O. likvidirati, toda ne na breme obrtnika, ki že itak komaj nosi vsa mogoča bremena, zlasti na podeželju. Vršili so svojo dolžnost v prepričanju, da služijo celoti.

Zborovanje O. O. naj bo svari'lo za one, ki so doslej obrtnike razdvajali, ker po njihovih metodah ni pričakovati dosege želenih uspehov. Obrtnišvo naj v bodoče, kakor na tem zborovanju, potisne v stran politične eksponente ter naj gre v bodoče v boj le za pravice, ki po zakonu in socialni pravičnosti obrtniku pripadajo.

Pravijo, da bodo morali nositi posledice likvidacije O. O. tisti delegati, ki so za to glasovali. Odgovarjamo, da to odgovornost prevzemamo na sebe, ker se zavedamo, da bomo v dani potrebi z lahkoto vpostavili s sodelovanjem celokupnega obrtniškega organizacije, ki bodo poklicane vsestransko služiti samo potrebam celokupnega obrtniškega.

Ne pozabite,

da še niste poravnali naročnine za «Slovensko besedo». Zato se poslužite položnice, ki smo jo priložili današnji številki in tako nakažite naročnino, ki znaša za pol leta Din 20—, za četrt leta pa Din 10—. «Slovenska beseda» je neodvisen napreden list, ki se bori za splošno izboljšanje razmer v državi. Izdržuje se samo z naročnino. Zaradi tega Vas prosimo, da redno plačujete naročnino in da po svoji možnosti prispevate v tiskovni sklad. Kdor je že naročnino poravnal, naj izroči položnico svojemu prijatelju in naj ga pridobi za naročnika «Slovenske besede». Vsak naročnik «Slovenske besede» naj nam pridobi vsaj enega novega naročnika!

V. T-ova, Ljubljana:

O politični vzgoji žene

V ženi moramo gledati človeka, ki naj ima tudi v politiki iste pravice z možem

I. Preden se pogovorimo o politični vzgoji na splošno in o politični vzgoji žene posebej, je prav, da se zaradi sporazuma odločimo za enotno definicijo: kaj je sploh politika? V poplavi definicij in razlag, ki so bile do danes o tem napisane, je odločitev težka; za nas naj velja Max Webrova: «Politika je teženje za sodočenjem pri moči ali za vpliv pri razdeljevanju moči, pa naj bo to med državami ali pa v državi sami med ljudskimi skupinami, ki jih država obsega.» Kdor torej «dela politiko», teži za močjo, bodisi kot za sredstvom v korist drugih ciljev — egoističnih ali idealističnih —, ali pa zaradi moči same, zaradi prestiža, ki ga ona daje.

Politike se človek ne more naučiti. Človek je rojen politik ali pa to ni. Prvi živi za politiko, drugi od nje. Prvi dela za narod, za državo, drugi živi na njen račun. Prvi ima odkrit interes, da se njegov narod izobražuje, dviga, rase, da se kultivira in da se mu odpira pot v boljše, plodnejše življenje. Drugi si prizadeva izkoristiti do kraja svoj položaj, natrpati si žepe z denarjem, nagrabiti, kar se da iz korita — in pravočasno izgniti.

Pravi državnik in dober politik skrbi, da se njegovo ljudstvo tudi politično izobrazi in tudi politično vzgoji. Tako, da lahko vsak kritično sledi — seveda, kjer je to dovoljeno — razvoju dogodkov v

upravljanju države, da po svojih zmognostih k temu razvoju prispeva in pri političnem delu pomaga. Zrel državnik ve, da bo mogel genijalen politik doseči trajne uspehe le pri politično vzgojenem in zrelem narodu; pri nezrelem je odličen politik le meteor, ki dvigne za svojega življenja državo iz kasa in zmede, ko ugasne, pa teče zopet vse po starem.

Politična vzgoja je torej narodu potrebna. Da je to res, spoznavamo tudi danes iz ukrepov držav, katerih glavno prizadevanje gre za tem: dati svojim državljanom zavešč, da naj bo delo in življenje vsakega individija usmerjeno v pozitivno ustvarjanje za celoto, za državo. To povdarjajo predvsem totalitarne države. Demokracija pa po svojem bistvu že tudi priteguje k sodelovanju vse, (njena šibka stran je v tem, da tolerira tudi manj sposobne), saj po Masarykovih besedah «demokracija je diskusija».

Že iz teh bežnih opazk je razvidno, kako nujna je potreba, da je narod toliko politično vzgojen in izobražen, da more sam presojati in soditi politiko svojih vodnikov. Da se more z njihovim delom strinjati ali ga odklanjati in v drugem slučaju izvajati posledice: zameriti nesposobne vodnike s sposobnimi. V interesu naroda samega je, da je politično vzgojen. Pojmujem tu narod v popolnem smislu: može in žene, ki ga tvorijo.

Domači pomenki

Nova mila povečica

se mitejsemu slovenskemu narodu je bila zapeta pred dnevi v Celju, ko so ga zapuščali slavni možje in veliki voditelji, takole: «Oh, zdaj gremo, oh, zdaj gremo, nazaj nas več ne booooo!»...

Železnica Črnomelj-Vrbovsko se glasom sklepa vodstva JRZ začne graditi drugi teden.

Poslancem iz slovenske JRZ za klobuk

naslednji dišeč šopek (nageljček, fajgelček, rožmarin v večno hvaležen spomin) poklanja v globoki hvaležnosti odkritosrečno uredništvo «Domoljuba»: «Res, uboga Slovenija, ki je prišla tako daleč, da jo zastopajo taki poslanci!»

Svoje poslance razgalja

Že ponovno imamo priložnost, da prebiramo v slovenskem tisku JRZ in Katoliške akcije dolgovne je-remitade o sedanjih poslancih, ki nočejo nikakor postati taki pridni Janezki, kakršne bi radi imeli gospodje iz Kopitarjeve ulice in bližnje blagoslovljene okolice. To pritoževanje zadeva brez izjeme tudi vse one uskoke z Jevtičevega programa, ki so v bistrem razumevanju ugodne konjunktore v pravem trenutku preskčili v novo postavljene šator

Na njihov rovaš se je neko JRZ glasilo v eni zadnjih števil razjarilo takole: «Velika večina poslancev, ki so doma morda prav dobri gospodarji in morda čisto spretni govorniki na vaskih shodih, da, ki so morda tudi vzorni župani, je v narodni skupščini kratko in malo neporabna, ker po svoji izobrazbi niso kos težkim in zapletenim vprašanjem, ki jih vsak dan porajajo potrebe in jih je treba reševati. Tako vidimo, da vodi vso politiko prav za prav le nekaj ljudi, na katerih leži tudi vsa teža dela in odgovornosti, dočim je velik del po-

slancev kratko in malo neporabnih in so le mrtve številke, nemi kilmovci, ki hodijo vsakega prvega po plačo ter «pribore» svojim volilecem kake vreče koruze ali kake stotake podpore domačemu gasilnemu društvu, dočim morajo ob «sposobnostih» takih poslancev najvažnejše zadeve vsega naroda nujno propadati.» — Presneto so odkritosrečni, gospodje od tiska JRZ! Dovoljuje-mo si kar nekoliko dvomiti, da so s temi nedvoumnimi vrstami kaj posebno navdušili svoje «zveste» privrseke in «trdne» stebre v parlamentu, ki so jih nekako podedovali po Jevtičevem padcu?!

Po tajnih volitvah

ne hrepenimo samo mi in z nami ves demokratični živelj naše tepe domovine, temveč tudi oni, katerih skrbni očetje se še danes vsi srečni z lastno roko veselijo praktičnega izvajanja javnih volitev. Med temi hrepenečimi dušami je tudi bivši minister SLS in voditelj krščanskega socialnega delavstva Jože Gostinčar, ki v svojem listu vzdihuje takole: «Tajne volitve so pa tudi velikega moralnega pomena, ker preprečujejo nasilje in hinavstvo in omogočajo res svobodni izraz volje, ki mora biti zagotovljen vsakemu državljanu na podlagi njegovih državljanskih dolžnosti.» — In pravice! — dostavljamo mi! Stari mož, ki je osivel v borbi za bivošo SLS (za njeno današnjo vzorno naslednico JRZ se najbrže ne navdušuje preveč), mora na večer svoje-ga življenja doživljati s strani svojih učencev in političnih naslednikov, kakor še bolj s strani svojih nekdanih «zvestih» sodelavcev, silno — bridka razočaranja...

Kje je nevarnost vojne

Belgijski ministrski predsednik, ki je radi proučevanja svetovnih gospodarskih razmer potoval v Zedinjene države, je izjavil, da je gospodarski položaj nekaterih evropskih držav težji, kot se misli. Radi tega obstoja nevarnost, da te države — ako ne najdejo izhoda — posežejo po obupnem sredstvu ter začnejo vojno. Očitno je, da je znameniti gospodarstvenik imel v mislih fašistično usmerjene države.

Zunanja politika

Špansko vprašanje se zopet zapleta. In sicer očitno radi tega, ker se nahajajo velesile pred izgledi, da bo tam treba v kratkem deliti plen. Generalu Francu se je namreč posrečilo v zadnjih dneh popolnoma zlomiti odpor Baskov, tako da sedaj skoro brez vsakih ovir nadaljuje pot proti Santanderju in je le vprašanje nekaj dni, kdaj bo zasedel vso severno Španijo. Istočasno pa pripravlja, kakor poročajo, odločen udarec proti Madridu, dočim vladata v Barceloni in Valenciji nesoglasnost in negotovost, združeni z vladno krizo. V demokratični Španiji rovarijo anarhistično-komunistični elementi naprej in izpodkopavajo tla že itak nadvse težkemu stališču, ki ga ima valencijska vlada. Spričo tega položaja mislijo v Berlinu in Rimu, da je treba odločno poseči v razvoj na Špan-skem, ker bi jih sicer lahko dogodki prehiteli. Zato zavzema zlasti tisk Italije ohol ton napram Parizu in Londonu ter kliče na odkrit odpor proti obema velesilama. Edena in Chautempsa počaščuje z medlima slabičema, ki rada nastopata v levji koži. Treba je lopniti po obeh, dokler je Anglija še nezadostno pripravljena, Francija pa notranje oslabljena in ne čakati, da bi se pograbilo z njima, ko se položaj v njun prilog izpremeni.

Iz teh neprikritih groženj, ki so v Londonu in Parizu seveda delovale zelo neprijetno, se je že skoro mislilo, da namerava Italija v kratkem odkrito napasti valencijsko vlado in stopiti z njo v vojno stanje. Podoba je pa, da je Nemčija v taki akciji zopet ni hotela do konca podpreti, ker so ji iz Londona sporočili, da tam tudi ne bodo večno trpeli neprestanih izzi-van. In ker gleda Nemčija še vedno na to, da živi z Anglijo v vsaj znosnih odnosih, ne bi hotela stopiti v tak odkrit afont proti Angliji. Zaradi tega se je tudi nova mednarodna kriza, ki je nastala zaradi izstopa Nemčije in Italije iz kontrolnega odbora španske nevtalitet, omejila in ne predstavlja več nevarnosti, da bi iz nje nastale komplikacije večjega obsega. Verjetno je pa, da bo Italija še naprej skušala nafti priliko, da pred koncem državljanske vojne službeno pošlje tja kake čete in s tem dobi oporišče za neposreden vpliv na končno ureditev nesrečne Španije.

Medtem se pa razmere v osrednji Evropi neprestano utrjujejo. V teh dneh smo videli obisk rumunskega kralja Karola pri predsedniku Poljske Republike Moscickem, kjer se je nazdravljalo poljsko-rumunskemu prijateljstvu in naglašala solidarnost, ki vlada med Rumunijo in Poljsko. V sestanku obeh državnih poglavarjev se kažejo novi obrisi velikega bloka držav od Baltiškega do Črnega morja. Zanimivo je, da je ravno v teh dneh prišlo na Poljskem do nekega čudnega incidenta, ki sicer nima mednarodnega pomena, ki pa kaže, kako je Cerkev povsod ista in hoče povsod zlesti nad državo. Krakovski nadškof knez Sapięha enostavno navzlic sklepu vlade ni dopustil, da bi se truplo pokojnega maršala Pilsudskega pokopalo v Wawelu ter ga je dal na lastno pest od tam odstraniti. Nastala je seveda v vseh krogih narodne Poljske velika razburjenost in vsa poljska javnost zahteva, da se kaznuje samovolja krakovskega nadškofa, ki ga je treba zapreti, zemeljske ostanke maršala pa zaščiliti z vojaško stražo. Seveda bodo Poljaki to vprašanje rešili brez «Kulturkampfa» in škofovsko oblast potisnili v prave meje.

DOMA IN NA TUJEM

Gospodarski uspehi

zadnjih dveh let so, posneti dobesedno po «Slovenecu», sledeči:

V jeseni 1935 je prenehala veljavnost dotedanje kmetijske zaščitne zakonodaje in je prišlo do nove uredbe o zaščiti kmetov, ki se sicer ni izvajala.

Septembra 1935 je bila uveljavljena uredba o znižanju prejemkov državnemu uslužbenstvu. Od takrat sta pretekli že skoro dve leti... treba bo misliti na povisane prejemkov državnih uslužbencev.

V tej dobi se je začelo delati tudi na smotnejši ureditvi našega plačilnega prometa z inozemstvom (kar vprašajte naše izvoznike, kako so zadovoljni s to smoteno ureditvijo! Opomba uredništva.)

Ko so prišle v jeseni leta 1935. gospodarske sankcije proti Italiji, je bil dvig gospodarstva delno prekinjen. Dne 1. novembra 1935 so bile uvedene finančne sankcije proti Italiji, dne 16. novembra 1936 pa je prišla prepoved uvoza iz Italije. Dne 15. julija 1936 so bile ukinjene gospodarske sankcije proti Italiji.

Naša gospodarska politika se je v začetku 1936 zlasti usmerila v povečanje domače industrijske produkcije. V tej smeri je vzbudila tudi strah našega gospodarstva, ker je favorizirala industrijsko proizvodnjo, ki je bila konkurent že obstoječim industrijskim podjetjem v Sloveniji. Najprejsmo dobili tvorilno aluminija, sledila je Zenica, prišel je Bor z elektrifikacijo bakra, sledila bodo druga podjetja. (Hvala bogu, ni še konec zaslužkov!) Pri marsikateri stvari je sodeloval tuji kapital z večjimi ugodnostmi, kakor so bile mogoče potrebne...

Bogata domovina

je Jugoslavija. V listih beremo, da je znani rudnik v Trepči zabeležil v prvih treh mesecih letošnjega leta 432.957 angleških funtov šterlingov dohodkov in 136.229 funtov izdatkov. Čisti dobiček znaša torej 296.728 angleških funtov ali v našem denarju 70 milijonov dinarjev, in to le v četrtem letu! Toliko smo torej imeli — toda bolje rečeno: so imeli — čistega dobička, saj je rudnik vendar — v angleških rokah! Naša domovina je res dobra, radodarna mati, le da je onim s funti, franki in markami bolj naklonjena, kakor pa onim, ki nimajo niti dinarjev in se smejo ponasati s svetlo zavestjo, da morajo izpolnjevati mnogostevilne dolžnosti jugoslovanskih državljanov, smejo služiti vojsko, plačevati davke, odraščati kuluk in voliti po — javnem glasovalnem sistemu...

Drugi vseslovanski mladinoslovni kongres bo 26., 27. in 28. avgusta t. l. v Ljubljani. Na njem bodo predavali pedagogi (mladinoslovci) iz Jugoslavije, Čehoslovaške, Poljske in Bolgarije. V okviru kongresa bodo naslednje razstave: 1. Reformno-šolska iz Zlina. 2. Mladinsko-higijska iz Čehoslovaške. 3. Domoznanska iz Čehoslovaške. 4. Povojna slovanska mladinska knjiga (ki jo priredi Mladinska Matica JUU v Ljubljani). 5. Pedagoška izdanja Slovenske šolske matice. 6. Mladinska zaščita (ki jo priredi Unija za zaščito dece v Ljubljani). Prijavnina za udeležence znaša 20 Din. Udeleženci bodo imeli na podlagi izkaznice, ki jo prejmejo po vplačilu prijavnine, pravico do vstopa na vsa predavanja in razstave. Prijave sprejema pripravljalni odbor za II. vseslovanski pedološki kongres v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

K našemu članku «Pogled v zgodovino» nam je poslal znani gospodarski in javni delavec gosp. Jakob Zadravec iz Središča ob Dravi še naslednji zanimivi prispevek: «Dne 23. aprila 1917 (na Gjurjev dan) se je v Varaždinu ustanovila «Demokratska stranka

Drugi del industrijsko-pospeševalne politike, ki je imela deloma avtarkične cilje, pa je šel za izpolnitev domače produkcije surovin za nekatere industrijske panoge v breme tuzemske industrijske proizvodnje.

Novi proračun za leto 1936.—1937. je prinesel v davčnem pogledu olajšave za male obrtnike in gostilničarje, podaljšal je olajšave glede zemljarine. Uvedel pa je povečanje davka na poslovni promet pri uvozu, iz katerih dohodkov so dobivale banovine dotacije. Poključ je Slovenija prejela komaj 3%, dočim je po uradni statistiki za leto 1936. plačala davka za poslovni promet 23.9%. Ta odstotek velja tudi za davek, pobran pri uvozu. To določilo se kljub prizadevanju še ni moglo izpremeniti.

Važno je, da se iz prvega programa javnih del (Jevtičevog) gradi železnica št. Janž-Sevnica, kateri mora biti dopolnilo železnica Crnomelj-Verbovsko. Tudi ta progresa bo morala graditi.

Jeseni 1936 je vlada pristopila k ureditvi vprašanja kmečkih dolgov. Nastal je težaven položaj za naše kreditne zadruge, ker ni bilo obnem z vprašanjem dolgov rešeno tudi vprašanje njih likvidnosti.

Za naš tujski promet je bilo poskrbljeno z ureditvijo turistično-plačilnega prometa z Nemčijo, katerega funkcioniranje je zagotovljeno do konca junija letos (kot smo čitali, ta stvar že ne funkcionira več!).

Tako piše «Slovenec» z dne 26. junija t. l. Komentar k tem gospodarskim uspehom res ni potreben.

za Varaždin in Hrvatsko Zagorje». Ustanovnemu obnemu zboru, ki se je vršil v takratnih prostorih gostilne «Pri Vujčku», je prisostvovalo 42 hrvaških rodoljubov pod predsedstvom medtem že umrlega kanonika gosp. Lehpa-merja in gozdarskega nadzornika Bogdana Svobode. Med sklicatelji so bili tudi še živi gg. minister dr. Krizman, Branko Svoboda in drugi. Sosednje Slovence sem zastopal jaz. Na tem zboru se je kot edina točka dnevnega reda ugotovila programatična «zahteva po združenju Slovencev, Hrvatov in Srbov v eno, skupno državo», — važno pri tem pa je, da se je to zgodilo brez pristavka v okviru habsburške monarhije. Iz tega se vidi, da so tudi naši sosedje brez strahu gledali v oči dogodkom, ki so prihajali. Kmalu nato je začel v Varaždinu izhajati demokratski list «Volja Naroda».

Velik vidovdanski ukaz o učiteljskem napredovanju je bil objavljen v «Službenih novinah».

Vzorno mladinsko vzgojo točno po navodilih Katoliške akcije in katoliške prosvetne politike nudi novi «Slovenčev» mladinski roman, v katerem že v samem začetku kar mrgoli ubojev, ropov in umorov! Za slajno uspešnim romanom «V deželi Narobesvet», ki je sistematično ubijal v mladih srcih vsako državljansko vzgojo, naj novi «Slovenčev» roman uniči še preostali moralni čuf slovenske mladine, kolikor je je pod silo razmer absolutno prepuščene tisku Katoliške akcije in njegovemu vzor-pedagogu — Kotičkovemu stričku...

Triumfator se vrača! Tako nekako bi se moral glasiti v nedeljskem «Slovenecu» naslov članka, v katerem poroča o umiku referenta za ljudsko šolstvo v naši banovini pri ministrstvu g. Erjavca. Po vseh očitkih in obdolžitvah, iznešenih proti njemu v narodni skupščini, je sedaj «Slovenec» razglasil, da je g. Erjavce svoj čas itak «samo pogojno» in iz nekega usmiljenja prevzel mesto referenta v mini-

strstvu, kjer so potrebovali takrat «posebno krepke in sposobne roke». Koliko prahu in kritike so povzročile te «sposobne roke» v parlamentu in v učiteljskih vrstah, pa seveda «Slovenec» noče povedati. «Bil je uradnik, ki je program vlade tako izvrševal, da zasluži priznanje in zahvalo!» — tako pravi «Slovenec». Torej smemo v kratkem pričakovati videz izraz te zahvale. V kakšen sklad bo potem javnost mogla spraviti svoj čas prepovedane brošure g. Erjavca s te zahvalo, je pa problem za sebe!

Tudi ura na stolpu Ljubljanskega grada vidno kliče že kakega četrta leta po roki skrbnejših, novih gospodarjev, ker sedanji mestni občeti očividno za to nimajo časa; verjetno so prezačepeni z reševanjem nerešljivih problemov in pa s sestavljanjem uradnih pojasnil ter popravkov za «Slovensko besedo»...

Skrb Bolgarije za izobrazbo naroda vidno napreduje. Preteklo jesen so v Šumli ustanovili celo novo učiteljsko in sprejeli vanj 70 gimnazijcev. Dotedanji «Pedagoški zavod» so premestili v Dupnico, da se bodo mladi učiteljski kandidati vzgajali v izrazito vaškem okolju. In pri nas? Ukinjamo in reduciramo na vseh straneh, čeprav potrebe vsak dan naraščajo...

Tudi v bratski Čehoslovaški so nam prosvetni politiki lahko za vzgled. Letos so na srednjih šolah odprli 165 vzorednic in namestili 310 novih profesorjev. Kaj vse bi se dalo napraviti šele pri nas, kjer gotovo v tem pogledu še nismo pred Čehoslovaki?...

Za Vidovdan so se vršile v vsej Sloveniji, kakor tudi v raznih mestih po ostali državi, velike sokolske prireditve in manifestacije, ki so potekle povsod nad vse veličastno in dostojno take organizacije, kakor je Sokol. Pri nas so bili posebno mogočni sokolski nastopi v Mariboru in pa v Ljubljani, kjer se jih je udeležilo po več tisoč uniformiranih Sokolov obojega spola poleg deset in desetisočglavih množic sokolskega občinstva. Sokolstvo je sodelovalo ramo ob ramo z našo junaško vojsko tudi pri slavnostnem odkritju spominskih plošč blagopokojnemu kralju Aleksandru I., ki jih je vzdala na šolah na Barju in na Grabnu v Ljubljani tamkajšnja organizacija Narodne Odbrane. Šišenski Sokol pa je priredil mladinski sokolski dan z javnim nastopom, čigar lepega uspeha in poteka ni mogel motiti niti močan dež, ki je kvaril vreme na praznik sv. Petra.

Zagrebska mestna občina bo zgradila letos dve novi ljudski in dve meščanski šoli, kar jo bo veljalo 14.600.000 Din. V prihodnjih letih namerava ustanoviti poleg dosedanjih 10 otroških zavetišč, v katerih je stalno preskrbovanih nad 2000 otrok in kar jo stane na leto po 2.800.000 Din, še deset novih takih zavodov. Tudi naši občini ne bi škodovalo, če bi skušala vsaj skromno posnemati zagrebsko posestrimo...

Načrt zakona o obvezni predvojaški vzgoji mladine je z večino glasov sprejela poslanska zbornica v Pragi.

Čehoslovaški otroci iz Jugoslavije, 140 po številu, bodo prihodnje dni odpotovali na počitnice za dva meseca na Čehoslovaško. Stroške za to letovanje nosi Rdeči križ v Pragi.

Iz Perzije se je vrnilo večje število naših delavcev, ki so jih neznanji agenti pred meseci izpeljali tja z obljubo, da bodo dobili dobro zaposlitev pri raznih javnih delih. Večina osleparjenih izseljencev je doma iz Like, kjer so pred odhodom v Perzijo za krite potnih stroškov morali svoja skromna posestva razprodati ali pa vsaj občutno zadolžiti. Zdaj so z družinami na cesti.

Zgodovinska želva. Blizu Palerma v Italiji so ribiči v morju ujeli 98 kg težko želvo, ki je imela na hrbtu napis, da jo je spustil

1. maja 1922 v morje pokojni ruski pisatelj Maksim Gorki, ko se je mudil na zdravljenju v Italiji. V teh 15 letih je pridobila želva na teži 46 kg.

Habsburški paragraf. Posebna ministrska komisija na Čehoslovaškem se bavi s stilizacijo posebnega «habsburškega» paragrafa v kazenskem zakonu. Ta paragraf naj bi se glasil: «Vsak član bivše vladarske rodbine habsburško-lotarinške ali njen potomec, ki pride ali se mudi na ozemlju ČSR, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do enega leta.»

Nemško propagandno ministrstvo skuša demantirati vesti svetovnega tiska, da se je zadnje dni v Sredozemskem morju zbralo 80 odstotkov vse nemške vojne mornarice. (Najbrže je tam zbranih le 79.9% nemških bojnih ladij...)

Obvezno zavarovanje proti toči namerava za vse svoje državno ozemlje uvesti bolgarska vlada. Šef odelka za zavarovanje pri Državni poljedelski banki se v ta namen mudi že dalje časa v Švici, kjer proučuje to vprašanje.

Letošnja žetev se je že pričela v Banatu. Kakor vse kaže, bo donos pšenice letos za 30% slabši napram lanskemu, dočim koruza in sladkorna pesa vidneje napredujejo z ozirom na deževje zadnjih dni.

Letošnji ameriški vojni proračun znaša 663 milijonov dolarjev, to je znatno več, kakor je znašal sploh kak vojni proračun po svetovni vojni. Vse v znamenju razorožitve in bratskega sožitja ter miru med narodi...

Windsorski vojvoda bo 10. julija t. l. obiskal Bled, kjer bo v navzočnosti mnogoštevilnih angleških turistov, ki so že napovedali svoj prihod, svečano otvoril tamkajšnje novo igrišče za golf.

Celokupen izvoz rud in kovin v prvih letošnjih petih mesecih iz naše države je znašal po vrednosti 421 milijonov dinarjev napram 209 milijonom v istem razdobju lanskega leta.

Svetovno razstavo je obiskalo kljub temu, da mnogi paviljoni sploh še niso bili ali še niso dograjeni, že v prvem mesecu nad dva in pol milijona ljudi.

Za gospodarsko povzdigo Absinje je odredila italijanska vlada 12 milijard lir. Denar bo uporabila predvsem za zgraditev cest, mostov, vodovodov in vojašnic.

Rekordno brzino 865 km na uro je doseglo najnovejšo ameriško vojaško lovsko letalo.

Naprednost tega ali onega naroda se nedvomno kaže tudi v tem, koliko radio-aparatur je v rokah prebivalstva. Američani so daleč pred Evropeci, zlasti pa še pred nami. V vseh Združenih državah je v obratu 33 milijonov radio-aparatur, to se pravi, da ima lastne aparate 80 odstotkov vseh ameriških družin.

Vest o grozodejstvih Francovih vojakov v novo zavzetih republikanskih krajih se potrjujejo tudi z mesta, ki je generalu Francu in njegovemu uporniškemu početju zelo naklonjeno. Te dni je moral namreč Vatikan posredovati pri generalu Francu, naj vendar ublaži svojo okrutnost na Baskovskem in sicer vsaj nad premaganimi katoliškimi duhovniki in ostalimi «vernimi» prebivalstvom. Kaj bo pa z brez- in drugoverci?

Bivši španski kralj Alfonz XIII., ki se sedaj mudi v Italiji, je zagrozil svojemu najstarejšemu sinu grofu Cavadongu, da bo pretrgal vse zveze z njim v primeru, če bi se hotel «katoliško globoko verno vzgojiti» gospod princ ponovno oženiti, kar mu roji po glavi...

Organizacija bivših angleških bojevnikov je sklenila, da v bodoče v svojem uradnem poslovanju in dopisovanju ne bo več uporabljala izraza: «bivša sovražna država», temveč bo vse države omenjala z njihovim imenom.

Samouprava

Vprašanja in odgovori

Vprašanje: Neki član naše občine S., ki biva sedaj v Čehoslovaški, se je poročil s Čehoslovakinjo, ki je bila čehoslovaška državljanka. Ta pa je sedaj zaprosila našo občino S., naj ji izda domovnico. Zvedeli pa smo, da se misli prosilka ločiti od moža. Ali se sme izdati prosilki domovnica in ali si je prosilka s tem, da se je poročila z jugoslovanskim državljanom, že pridobila naše državljanstvo? Ali ga s tem zopet lahko izgubi, če se loči od svojega moža?

Odgovor: Po § 10. zakona o državljanstvu postane tuja državljanka, ki se poroči z državljanom naše kraljevine, državljanka kraljevine Jugoslavije, razen če si je pridržala z izjavo pred omočitvijo svoje dotedanje državljanstvo, ako tako določajo zakoni njene domovine.

Predpostavljamo, da žena v tem primeru ni podala te izjave. Radi tega je postala z dnem poroke jugoslovanska državljanka in obenem članica tiste občine, kjer je bil član njen mož na dan poroke in to po prvem odstavku § 16. zakona o občinah. V tem primeru je postala ta žena članica Vaše občine S. Če je ta žena zaprosila Vašo občino za potrdilo, da je že članica Vaše občine, ji mora občina to potrdilo izdati, ker ni nikake zakonite določbe, na katero bi mogla občina opirati morebitno odklonitev.

Ločitev zakona (mišljena je sodna ločitev od mize in postelje) pa nima nikakega vpliva na občinsko članstvo žene. Kljub taki ločitvi obstoja po naših zakonih zakonska vez še dalje in tako ločena žena ohrani v vsakem slučaju možovo občinsko članstvo in mu sledi tudi v vsakem slučaju v tem članstvu.

Vprašanje: Okrožni urad za zavarovanje delavcev je uradno (baje po zakonu) zavaroval občinskega delovodjo, ki ima mesečno plačo Din 750.— brez vsakih doklad. Zavarovanje občinskega sluga, ki je pri občini stalno zaposlen in ki ima mesečne plače Din 300.—, pa je omenjeni urad odklonil. — Prosimo pojasnila: ali morajo biti vsi občinski uslužbenci po zakonu zavarovani pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev ali pa le občinski delovodja?

Odgovor: Po zakonu o zavarovanju delavcev se morajo vsi občinski uslužbenci zavarovati za bolezen pri okrožnem uradu za zavarovanje delavcev. Delovodje prav tako, kakor občinski sluga. Oproščeni tega zavarovanja so le uslužbenci tistih občin, ki so v smislu 3. odstavka § 7. zakona o zavarovanju delavcev, sklenile posebnim statutom, da nudijo za primer bolezni svojim uslužben- cem in njih družinam vsaj take ugodnosti, kakor okrožni urad, vendar le, če tak statut odobri ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje. Takih statutarov pa naše občine doslej nimajo. — Zato je nerazumljiva naša trditve, češ, da je okrožni urad za zavarovanje delavcev odklonil zavarovanje Vašega občinskega sluga. Najbrže zamenjujete okrožni urad za zavarovanje delavcev s pokojninskim zavodom za nameščence, kjer mora biti zavarovan pač občinski delovodja (dokler ni pragmatično stalno nameščen), dočim občinski sluga pa ne. Če pošljete prepis dotičnega odklonilnega odloka, bi v prihodnji številki dobili še bolj izčrpen odgovor.

Hitlerjeva samohvala. V nekem razgovoru z dopisnikom «Journala» je Adolf Hitler samozvestno izjavil, da je v najširših ljudskih množicah popularnejši, kakor pa je bil katerikoli nemški vladar.

Obrtno nadaljevalno šolstvo

Za njegov procvit je treba le nekaj volje, razumevanja, poštovanosti in ljubezni

Nedavno je imel v Ljubljani svojo sejo banovinski odbor za obrtno nadaljevalno šolstvo pod predsedstvom inspektorja g. Mihajla Preslja. Ob tej priliki se je ugotovilo, da se je letos število vajencev, ki obiskujejo obrtno nadaljevalne šole, napram lanskemu šolskemu letu zvišalo s 5690 na 6200. Ti vajenci prejemajo redni pouk na 32 nadaljevalnih šolah, ki imajo 136 razredov, še posebej pa je bilo prirejenih 20 obrtno-nadaljevalnih tečajev. Z vajenskim poukom je zaposlen 501 učitelj, prištetih pa moramo k prejšnjemu številu šol tudi še 10 gremijalnih in sedem specialno strokovnih šol z 245 razredi. Z novo tozadevno uredbo je bilo uvedeno devetmesečno šolsko leto z zvišanjem tedenskega števila učnih ur od 9 na 10. Proračun za vzdrževanje tega prepotrebne šolstva, ki znaša za tekoče šolsko leto 1.900.000 Din, je mnogo prenizek in bi bilo zato nad vse resno treba poskrbeti za vsaj podvojitev tega zneska, če hočemo, da se ta panoga našega šolstva dvigne na ono stopnjo in doseže oni vzgojni ter učni uspeh, kakor so si ju začrtali vzgojitelji in skrbniki našega obrtnega in trgovskega vajenstva.

Mnogo prizadetih ustanov in organizacij imamo, ki bi morale v ta namen poseči nekoliko globlje v žep in podpreti to naše potrebno šolstvo, saj bo to tudi njim samim v prid, če pomislimo, da se bo pretežni del sedanjih in doraščajočih obrtniških in trgovskih vajencev nekoč osamosvojil in poprijel za delo v teh ustanovah in organizacijah. Takrat bodo ti bodoči obrtniki in trgovci znali pravilno podpreti in žrtvovati se za vzgojo obrtniške mladine in njeno strokovno šolstvo ter tako vračati z obrestmi ono, kar se jim je dobrega in vzgojnega nudilo danes, v dneh njihove mladosti in izobraževanja. Pri omenjenih ustanovah in organizacijah ne bo treba prevelikega napora in

truda, da se bodo našla potrebna podpora sredstva za naše obrtno nadaljevalno in ostalo strokovno šolstvo; treba je le pri ostalih, marsikaj nepotrebnih izdatkih nekoliko varčnosti, za vso stvar pa precej razumevanja, volje, poštovanosti in predvsem — ljubezni.

Če se bodo odločujoči činitelji tega zavedali, bo delo mnogo lažje in seveda tudi uspešnejše. Na vseh obrtno nadaljevalnih šolah je treba obnoviti že povsem neuporabni inventar, omogočiti izdajo novih učnih knjig namesto sedanjih, ki so že davno zastarele in nesodobne (izvolil se je takoj tričlanski odbor za njihovo sestavo), ustanoviti je treba večje število novih šol, ki so nujno potrebne in za katere prosijo z vseh strani, izvesti delno reformo uč-

nega načrta, voditi natančno kontrolo nad rednim obiskovanjem pouka s strani vseh vajencev itd.

Ko bo vse to doseženo, — kar nam ne sme biti nikaka prevelika in nepremostljiva težava —, bo v bodočnosti sama ob sebi odpadla marsikatera težava in nevšečnost, ki nam dela danes občutne preglavice v našem socialno-gospodarskem življenju. Strokovna usposobljenost našega obrtnega naraščaja, pomočništva in mojstrov se bo povzpela na tako višino, da bo postal povsem nepotreben vsak nadaljnji uvoz tujih, inozemskih «mojstrov-strokovnjakov», ki tvorijo eno izmed najtežjih poglavij v sedanji krizi in brezposelnosti naših domačih delovnih moči.

Zato ne smemo več držati križem rok, temveč se moramo z združenimi močmi, z ljubeznijo in solidarnimi žrtvami vsi lotiti vztrajnega, doslednega dela za izpopolnitev in napredek našega obrtnega nadaljevalnega ter ostalega strokovnega šolstva!

pošteno in zavedno. Izletniki so se vrnili v Ljubljano zadovoljni in z iskrenim občutkom, da so dobili na tem obisku obilo nove vzpodbude za nadaljnje delo. Želeti bi bilo, da bi se člani ljubljanskih podružnic CMD še večkrat sestajali k takim izletom, se med seboj spoznavali in izmenjali misli in poglede na razmere in naloge, ki jih še čakajo, če hočemo, da bo naše narodnoobrambno delo res uspešno in blagoslovljeno.

Pišejo nam ...

Literarna krivica

«Slovenec» je razpisal nagrade za 7 najboljših pesmic, ki bi bile zložene po sledečem vzorcu:

«Krivce za klobukom,
nagelj rdeč v gumbnici,
takšni smo mi fantje,
ki slovenske smo krvi.»

Ta klasični vzgled, napram kateremu so Prešernovi sonetje figa, je navdušil tudi mene, da sem poslal «Slovencu» pesmico, kajti željan sem bil mastne nagrade iz ravnokar ustanovljenega fonda Kotičkovega strička za pospeševanje slovenske kulture. Toda «Slovenec» mi je pesmico vrnil, češ, da ni za objavo. Jaz sem užaljen. Prosim, sodite Vi sami:

«V levici porajtel, v desnici jajc,
pogum mi kažemo s krivci;
če pride nasprotnik, pa spretno kot zajc,
se skrijemo v najbližji njivci.»

dali niso ti verzi vsaj enakovredni?

Dopis iz Kranja

Tudi Vaš dopisnik je v zadnji številki Vašega lista označil eno skupino kot pripadajočo stranki JNS. To ni točno. To, kar so nekateri listi označevali za listo JNS, je skupina naprednih ljudi v Kranju, ki si je postavila na program načelo, izločiti iz občinske samouprave politične in osebne boje ter delati samo na gospodarskem in socialnem polju. Ta naloga je velika, obširna in hvaležna. Ozdraviti pa neznosne razmere v Kranju, zlasti tudi v družabnem po-

gledu, danes po našem mišljenju ni sposobna ne JRZ, ne JNS, marveč tretja nevtralna skupina, ki se bo opirala na gospodarske kroge in delavski sloj ter skušala združiti njihove interese potom temeljitega gospodarskega udejstvovanja.

Knjižne izdaje „Mladinske Matice“

Znana knjižna založba ljubljanske sekcije Jugoslov. učiteljskega združenja «Mladinska Matica» je zaključila letos že osmi letnik svoje izborne mladinske revije «Naš rod», ki spada tako po svoji vsestoku originalni vsebini, kakor tudi po dovršenih ilustracijah samih domačih slikarskih umetnikov ter po vzornem urejevanju poleg izredno dobre papirne kakovosti nedvomno med najboljše jugoslovanske mladinske liste. Letošnji letnik se je v primerjavi z dosedanjimi povečal za 64 strani in je «Naš rod» tako postal največja mladinska revija v državi. List je doslej izhajal v 20.500 izvodih, torej v nakladi, ki je pri nas doslej še nikdar ni doseglo nobeno drugo mladinsko beletristično glasilo. Z ozirom na visoko vzgojno, zabavno in splošno knjižno vrednost je pa naročnina neverjetno nizka, saj znaša za revijo «Naš rod» skupno z rednimi publikacijami (štiri knjige) za vse leto le 22.50 Din, kar pa lahko plačujejo otroci tudi v devetih mesečnih obrokih po 2.50 Din. Na podlagi sklepa lanske učiteljske skupščine bodo izšle letošnje redne publikacije v septembru. Iskreno bi bilo želeli, da bi se ta visokovredna mladinska revija čimbolj razširila med našo mladino.

Anekdote

Ibsen in ženska.

O priliki svojega bivanja v Monakovem je izvedel Ibsen v neki družbi za senzacijo dneva, da je neka znana, lepa in mlada žena zapustila svojega moža in pobegnila s svojim ljubčkom. Ibsen se je zaradi tega silno razburil in je odkrito izrazil svoje zgražanje nad postopkom te žene.

«Zakaj se toliko razburjate, ga je vprašal nekdo iz družbe, »saj je vaša 'Nora' tudi zapustila moža in otroke?»

«Je že res,» je odgovoril Ibsen, »toda to ni eno in isto. Tudi moja 'Nora' je odšla od moža, toda — sama!»

Gostilna FIGOVEC LJUBLJANA
Tyrševa cesta 13
se vljudno priporoča za obisk

Posvetovalnica za naročnike „SLOVENSKE BESEDE“

Kdor je plačal naročnino za „Slovensko Besedo“, se lahko brezplačno posluži naše posvetovalnice, kjer dobi informacije:

- o vsakovrstnih vlogah na upravne oblasti, občino, srez, banovino in na ministrstvo;
- o prošnjah za vojaške oprostitev;
- o vlogah na davčne oblasti;
- o zakonitih socialnih dajatvah; skratka
- o vsem in vselej, kadar potrebujete nasvetov, da pridobite ali očuvate socialne ali gospodarske pravice.

Na posvetovalnico sporočite pismeno svoje želje, nakar dobite takoj tudi pismen odgovor. Za odgovor pošljite znamko za 2 Din

Dopise pošljite na naslov:
„SLOVENSKA BESEDA“
Ljubljana, Šelenburgova ulica 7/II.

VELIKA IZBIRA najnovejših modelov dvokoles in otroških vozičkov na oljnatih ležajih. Igračni vozički, motorji in šivalni stroji po najnižji ceni.

CENIKI FRANKO!

„TRIBUNA“, F. Batijel
LJUBLJANA, Karlovska cesta št. 4

**Še danes
naročite
„Slovensko besedo“!**

Priporoča se za vsa v elektrotehnično stroko spadajoča dela in dobave

Pojasnila v strokovnih zahtevah brezplačno. • Cene zmerne. Postrežba točna in solidna. • Zahtevajte reference. • Nočna služba za nujna popravila. • Kličite telefon 27-04.

Gostilna „ŠTRAJZEL“

JELČIČ ANGELO

LJUBLJANA VII.
CELOVŠKA CESTA ŠT. 65

pleskar, ličar, sobo- in črkoslikar za stavbe in pohištvo

Izvršuje: Vsa pleskarska in soboslikarska dela po zmernih cenah

Pojasnila v strokovnih zadevah brezplačno. Postrežba točna in solidna

Priporočamo to znano trdiko vsem!

Trapistovski sir kg Din 16.-
ČERNE OSKAR Sv. Petra cesta št. 35.

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE

MIHELČIČ IVAN - LJUBLJANA

BORŠTIKOV TRG ŠTEV. 1 • TELEFON 27-04

Izvršujemo vse nove napeljave, preureditve, dograditve in popravila instalacij za luč, moč, signale, radio itd. Vse formalnosti, prijave in naprava na črtov za stranke za priklop na omrežje krajevnih elektraren izvršimo brez doplačil. Popravljamo vse električne aparate, motorje, likalnike itd. Dobavljamo za instalacije in popravila prvovrstni material, kakor tudi svetila in žarnice.